Ηθική, Πολιτική, Δίκαιο

17 Μαϊου 2024

Δρ. Μαρία-Άρτεμις Κολλινιάτη

Ενότητα 8η: Φιλοσοφία του δικαίου μέσα από ένα παράδειγμα κανιβαλισμού.

Βιβλιογραφία Ενότητας:

Fuller, Lon. ‘The case of the Speluncean Explorers’. *Harvard Law Review* 62, 1948-1949: 616-645 [σσ 616-645].

Περιεχόμενα

- Περίληψη της υπόθεσης
- 1ος Δικαστής
- 2ος Δικαστής
- 3ος Δικαστής
- 4ος Δικαστής
- 5ος Δικαστής
- Προσεγγίσεις φιλοσοφίας του δικαίου

Περίληψη της υπόθεσης
Εξερευνητές Σπηλαίων Ι

- Το έτος 4300 σε ένα απομακρυσμένο μέρος,
- Πέντε εξερευνητές παγιδεύονται σε μια σπηλιά λόγω κατολίσθησης.
- Δέκα από τους εργάτες που ασχολούνταν με την διάσωσή τους σκοτώθηκαν.
- Ενημερώνονται ότι χωρίς τροφή, είναι καταδικασμένοι να χάσουν τη ζωή τους.
- Έπειτα από πρόταση του Roger Whetmore, ομόφωνα αποφασίζουν να θυσιαστεί ένας από αυτούς, προκειμένου οι υπόλοιποι να επιβιώσουν.
- Ρίχνουν ένα ζάρι, και τελικά αποφασίζεται ποιος θα θυσιαστεί, ώστε το κρέας του να χρησιμοποιηθεί ως τροφή για τους υπόλοιπους.
- Μετά τη διάσωσή τους κατηγορούνται για τη δολοφονία του πέμπτου εξερευνητή.
- Αν η προσφυγή τους στο Ανώτατο Δικαστήριο του Newgarth αποτύχει, θα τιμωρηθούν με υποχρεωτική θανατική ποινή.

Περίληψη της υπόθεσης Εξερευνητές Σπηλαίων ΙΙ

- Όταν τελικά **απεγκλωβίστηκαν**, έμαθαν ότι **την εικοστή τρίτη ημέρα** μετά την είσοδό τους στη σπηλιά ο Whetmore είχε σκοτωθεί και φαγωθεί από τους συντρόφους του.
- Ο Whetmore πρότεινε πρώτος να βρουν τη τροφή στη σάρκα ενός εξ αυτών.
- Ο Whetmore πρώτος πρότεινε τη χρήση κάποιας μεθόδου κλήρωσης, ενώ έτυχε να έχει μαζί του ζάρια.
- Οι κατηγορούμενοι ήταν αρχικά απρόθυμοι να υιοθετήσουν αυτή τη διαδικασία, αλλά μετά τις συνομιλίες μέσω του ασυρμάτου, τελικά συμφώνησαν στο σχέδιο που πρότεινε ο Whetmore.
- Πριν όμως ρίξουν τα ζάρια, ο Whetmore δήλωσε ότι αποσυρόταν από τη συμφωνία.
- Οι άλλοι τον κατηγόρησαν για αθέτηση της συμφωνίας και προχώρησαν να ρίξουν τα ζάρια.
- Όταν ήρθε η σειρά του Whetmore, τα ζάρια ρίχτηκαν για αυτόν από έναν από τους κατηγορούμενους. Ο Whetmore δήλωσε ότι δεν είχε τέτοιες αντιρρήσεις.

1ος δικαστής TRUEPENNY, C. J.

- Η μόνη πορεία που οι δικαστές μπορούν να ακολουθήσουν είναι **σύμφωνα με το νόμο**.
- Η **γλώσσα του καταστατικού μας** είναι γνωστή: «*Όποιος θέλει να αφαιρέσει εκ προθέσεως τη ζωή άλλου θα τιμωρηθεί με θάνατο*». N. C. S. A. (N. s.) § 12-A.
- Αυτό **το καταστατικό δεν επιτρέπει καμία εξαίρεση**. Αυτό ισχύει και για αυτήν την περίπτωση, ακόμα κι αν η συμπάθειά σας μπορεί να μας ωθεί να λάβετε υπόψη την τραγική κατάσταση στην οποία βρέθηκαν αυτοί οι άνδρες.
- Ίσως δοθεί **κάποια μορφή επιείκειας** στους κατηγορούμενους. Αν αυτό γίνει, τότε η δικαιοσύνη θα επιτευχθεί **χωρίς να βλάπτεται ούτε το γράμμα ούτε το πνεύμα των νόμων μας** και χωρίς να προσφέρεται καμία ενθάρρυνση για την παραβίαση του νόμου.

2ος δικαστής FOSTER, J.

- Δεν πιστεύω ότι ο νόμος μας υποχρεώνει στο τερατώδες συμπέρασμα ότι αυτοί οι άνδρες είναι δολοφόνοι, για δύο λόγους.
- **Πρώτον**, το θεσπισμένο ή θετικό δίκαιο είναι **ανεφάρμοστο σε αυτή την περίπτωση**, διότι η υπόθεση διέπεται **από το «νόμο της φύσης».**
- **Το θετικό μας δίκαιο στηρίζεται στη δυνατότητα συνύπαρξης** των ατόμων στην κοινωνία.
- Όταν προκύπτει μια κατάσταση στην οποία η **συνύπαρξη** των ατόμων είναι **αδύνατη**, τότε και το **καταστατικό δεν ισχύει, καθώς αυτή η συνθήκη της συνύπαρξης αποτελεί τη βάση όλων**. **Όταν αυτή η κατάσταση εξαφανιστεί**, **τότε** και **η ισχύς του θετικού μας νόμου εξαφανίζεται.**
- Όλοι οι κανόνες δικαίου **στοχεύουν στη διευκόλυνση και τη βελτίωση της συνύπαρξης των ανθώπων.**
- Όλοι οι κανόνες δικαίου ρυθμίζουν με **δικαιοσύνη** και **ισότητα** τις σχέσεις **συνύπαρξης**.

2ος δικαστής FOSTER, J. (συνέχεια Ι)

- Η **δικαιοδοσία** του νόμου στηρίζεται σε **εδαφική βάση**. Τα τραγικά γεγονότα αυτής της υπόθεσης είχαν λάβει χώρα ένα μίλι **μακριά από τα εδαφικά όρια της πόλης μας**. Συνεπώς, **ο νόμος μας δεν ίσχυε για αυτούς**.
- Όταν έδωσαν τέλος στη ζωή του Roger Whetmore οι κατηγορούμενοι, βρίσκονταν, για να χρησιμοποιήσω τη γλώσσα των συγγραφέων του δέκατου ένατου αιώνα, σε μια **«φυσική κατάσταση».**
- **Άρα, το εφαρμοστέο δίκαιο σε αυτήν την περίπτωση, δεν είναι το θεσπισμένο δίκαιο** αυτής της Κοινοπολιτείας, αλλά **ο νόμος πηγάζει από αυτές τις αρχές που ήταν κατάλληλες για την δική τους κατάσταση**. Συνεπώς, **σύμφωνα με αυτές τις αρχές ήταν αθώοι** για οποιοδήποτε έγκλημα.
- Η πράξη έγινε σύμφωνα με μια **συμφωνία που έγινε αποδεκτή από όλους** και **προτάθηκε** για πρώτη φορά **από τον ίδιο τον Whetmore.**

2ος δικαστής FOSTER, J. (συνέχεια ΙΙ)

- Είναι πλασματική η άποψη της **ανθρώπινης ζωής ως απόλυτης αξίας**, ακόμη και όταν εφαρμόζεται στις συνήθεις σχέσεις της κοινωνίας. Για παράδειγμα, **δέκα εργάτες σκοτώθηκαν στη διαδικασία αφαίρεσης των βράχων από το στο σπήλαιο**.
- Αν ήταν σωστό ότι **αυτές οι δέκα ζωές πρέπει να θυσιαστούν** για να **σωθούν οι ζωές πέντε εξερευνητών**, **γιατί τότε ήταν λάθος** να θυισαστεί ένας που **θα έσωζε τέσσερις;**
- Ο **δεύτερος** λόγος είναι ότι κάθε πρόταση θετικού δικαίου, είτε περιέχεται από νόμο ή από προηγούμενη νομολογία, **πρέπει να ερμηνεύεται εύλογα**, υπό το πρίσμα του προφανούς του **σκοπού.**

3ος δικαστής TATTING, J.

- Αντιφατικά συναισθήματα. Από **συναισθηματικής** πλευράς, εγώ **βρίσκομαι διχασμένος** ανάμεσα στη **συμπάθεια** για αυτούς τους άντρες και σε ένα **συναίσθημα της αποστροφής** για την τερατώδη πράξη που διέπραξαν.
- **Αν αυτοί οι άντρες ήταν όντως κάτω από το νόμο της φύσης**, από όπου προέρχεται η εξουσία μας να εξηγήσουμε και να εφαρμόσουμε αυτόν τον νόμο; Σίγουρα ***εμείς*** **δεν βρισκόμαστε στη φυσική κατάσταση.**
- **Η δικαιολογία της αυτοάμυνας. Εκ πρώτης όψεως** αυτή **φαίνεται πολύ πειστική πράγματι.**
- Η δυσκολία είναι ότι υπάρχουν και άλλοι **σκοποί** αποδίδεται στο δίκαιο των εγκλημάτων, πχ **ανταπόδοση.**
- **Υπάρχουν πολλοί σκοποί στο δίκαιο.**
- **Δεν μπόρεσα να λύσω τις αμφιβολίες. Δηλώνω την αποχώρησή μου**

4ος δικαστής KEEN, J.

- **Αν οι κατηγορούμενοι έπραξαν, κατά την έννοια του** N. C. S. A. (N. s.) § 12-A, αφαιρώντας **εσκεμμένα τη ζωή** του Roger Whetmore. **Η ακριβής γλώσσα στο καταστατικό έχει ως εξής**: «*Όποιος ηθελημένα αφαιρέσει τη ζωή άλλου θα τιμωρηθεί με θάνατο.»* Τώρα θα έπρεπε να υποθέσω ότι κάθε ειλικρινής παρατηρητής, **που αρκείται να αποσπάσει από αυτές τις λέξεις το φυσικό τους νόημα**, **θα παραδεχόταν αμέσως ότι αυτοί οι κατηγορούμενοι «αφαίρεσαν ηθελημένα τη ζωή»** του Roger Whetmore.
- **Αποτυχία να γίνει διάκριση των νομικών από τις ηθικές πτυχές** της υπόθεσης. Για να το πω ωμά, δεν αρέσει ότι η **ο γραπτός νόμος απαιτεί την καταδίκη αυτών των κατηγορουμένων.**
- **Έχουμε μια ξεκάθαρη αρχή,** που είναι **η υπεροχή του νόμου**. Από αυτή την αρχή απορρέει η υποχρέωση του δικαστικού σώματος **να επιβάλλει πιστά τον γραπτό νόμο.**
- **Η αρχή της υπεροχής του νομοθέτη** έχει γίνει αποδεκτή στη θεωρία εδώ και αιώνες.

5ος δικαστής HANDY, J.

- **Είναι ζήτημα πρακτικής σοφίας,** να ασκηθεί σε ένα πλαίσιο, **όχι αφηρημένης θεωρίας, αλλά ανθρώπινων πραγματικοτήτων**.
- Η κοινωνία είναι μια **ανθρώπινη υπόθεση** οι κυβερνήτες τους κατανοούν τα **συναισθήματα και τις αντιλήψεις** των μαζών.
- Πώς το αισθάνεται το κοινό για την υπόθεση;
- Το Δικαστήριο θα πρέπει να λάβει υπόψη την **κοινή γνώμη.**

Θεωρίες Φιλοσοφίας του Δικαίου

Βιβλιογραφία Ενότητας:

Kolliniati, Maria-Artemis. *Human rights and positive obligations to healthcare: readingthe European Convention on Human Rights through Joseph Raz´s theory of rights*, Baden-Baden: Nomos, 2019. σσ . 41-55

Θεωρίες Δικαίου
Δύο βασικές κατηγορίες

Νομικός Φορμαλισμός

εναντίον

Νομικού Ρεαλισμού

Νομικού Θετικισμού

εναντίον

Θεωρίες Φυσικού Δικαίου

Νομικός Φορμαλισμός και Νομικός Ρεαλισμός

Νομικός Φορμαλισμός	**Νομικός Ρεαλισμός**
Με ποιον τρόπο οι δικαστές αποφασίζουν; Πώς πρέπει να το πράξουν οι δικαστές;	Τί κάνουν στην πράξη οι δικαστές; Το δίκαιο «σε δράση»
Ο νόμος ως αυτοτελές σύστημα κανόνων ή ώς ένα σύστημα κειμένου.	΄Ο νόμος ως ένα ρευστό και αόριστο κείμενο
Ο νόμος ως «μηχανική νομολογία»: Οι δικαστές αναπτύσσουν τη νομική τους συλλογιστική και βρίσκουν απαντήσεις μέσω της «μηχανικής εφαρμογής» του νόμου	Οι αποφάσεις δεν βασιζονται μόνο στους κανόνες που περιέχονται στο δίκαιο. Μη-νομικές αρχές λαμβάνονται υπόψη.
Ο νόμος δεν έχει κανένα κενό, είναι πλήρες σύστημα, η επίσημη δομή του περιέχει απάντηση σε όλα τα νομικά ερωτήματα. Οι υπερβολικά χαλαρές ερμηνείες του νόμου αλλάζουν το νόμο, και οι δικαστές δεν έχουν αυτή την εξουσία.	Το δίκαιο ως μια «πρακτική επιχειρημάτων» που αντικατοπτρίζει την ηθική και την πολιτική. Δικαστικές αποφάσεις στηρίζονται στην εμπειρία η οποία διαμορφώνεται από επικρατούσες προσεγγίσεις ηθικής και πολιτικής θεωρίας.
Πλήρης διαχωρισμός νομικής από την ηθική και τις κοινωνικές επιστήμες. Ερωτήματα σχετικά με τη δικαιοσύνη, την πολιτική ή την ηθική είναι διακριτά από ερωτήσεις για το νόμο.	Η ερμηνεία του δικαίου συνδέεται με τον σκοπό του, και διαμορφώνεται από τους δικαστές.

Θεωρίες Φυσικού Δικαίου και Νομικού Θετικισμού

Θεωρίες Φυσικού Δικαίου	**Θωρίες Νομικού Θετικισμού**
Ηθική και θετικό δίκαιο συνδέονται απαραιτήτως μεταξύ τους.	Το δίκαιο είναι κοινωνική κατασκευή.
Το θετικό δίκαιο προέρχεται από έναν καθολικό ηθικό νόμο	Οι έγκυροι κανόνες δικαίου πηγάζουν από νομικές ρήτρες και όχι από ηθικά επιχειρήματα.
Η ηθική πηγάζει από την ανθρώπινη φύση.	Οι δικαστές πρέπει να κάνουν διάκριση μεταξύ ηθικών και νομικών απόψεων
Οι αξίες είναι αντικειμενικές και προσβάσιμες από την ανθρώπινη λογική.	Δεν υπάρχει απαραίτητα σύνδεση ανάμεσα στο «τι είναι ο νόμος» και στο «τι θα πρέπει είναι».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!